

dr hab. Marcin Kopczyński, prof. uczelni
Wydział Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

adres: ul. Przybyszewskiego 41, 88-100 Inowrocław
telefon: 604-251-939
e-mail: kopczynski-marcin@wp.pl

Inowrocław, 2022.07.30

**Recenzja dzieła artystycznego i jego opisu
w postępowaniu o nadanie
mgr Mateuszowi Śmigasiewiczowi
stopnia doktora w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne**

Zleceniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).

Praca doktorska – *Arc* na akordeon, klarnet, wiolonczelę i orkiestrę

***Arc* na akordeon, klarnet, wiolonczelę i orkiestrę Mateusza Śmigasiewicza, napisany w 2022 r.** to ok. 35-minutowy utwór na trzy instrumenty solowe oraz wielką orkiestrę o obsadzie: 2 flety (zmieniane na flety piccolo), 2 oboje, 2 klarnety, 2 fagoty; 3 rogi, 3 trąbki, 2 puzony, puzon basowy i tuba; kotły; perkusja – I – talerz wiszący, krotale, ksylofon, wibrafon, 2 bongosy, II – 2 talerze wiszące, tam-tam, 2 gongi, 5 tom-tomów, mały werbel; harfa; fortepian; smyczki. Partytura liczy 137 stron.

Kompozycja składa się z dziewięciu, zasadniczo jednorodnych segmentów o różnej długości, w których kompozytor tworzy różnego typu procesy muzyczne. Segmenty są rozgraniczone poprzez zmiany faktury, zmiany centrów brzmieniowych (tonalnych) lub przez zmiany gęstości faktury. Kompozytor wyróżnił nagle lub płynnie

(za pomocą łącznika) przejścia między segmentami. Partytura jest opatrzona tylko numerami taktów, więc bez przeczytania opisu trudno byłoby zlokalizować przejścia do kolejnego segmentu. (Czytając samą partyturę bez opisu odebrałem tę kompozycję jako wielki fresk brzmieniowy, zróżnicowany oczywiście gęstością brzmienia i jej zmianami). Moim zdaniem utwór ten, słuchany bez przeczytania opisu oraz teoretycznych założeń i inspiracji, można odebrać jako samoistny, autonomiczny, bardzo kolorowy twór artystyczny. Po przeczytaniu opisu i analizy będziemy czytać partyturę i słuchać tej kompozycji niejako „innymi uszami”.

Warstwa harmoniczna utworu jest oparta o centra tonalne (brzmieniowe), które kompozytor czasami „rozstraja” za pomocą mikrotonów, w innych fragmentach w sposób płynny przechodzi z jednego centrum w inne. Zdaniem twórcy – punktem wyjścia dla zorganizowania wysokości dźwięku jest jego spektrum harmoniczne traktowane jako układ interwałów, poddawany różnym transpozycjom. W utworze *Arc* na muzyczną narrację poważny wpływ ma także rytmika, rozumiana jako zmienność parametru długości dźwięku. Podstawowym zabiegiem jest zagęszczanie, a następnie rozrzedzanie gęstości dźwięków, tworzące przebieg łukowy. Kompozytor stosuje też asymetryczne nakładanie się kilku takich łuków o różnej długości, tworzące wrażenie sekcji aleatorycznej o rytmice zapisanej *ad libitum*.

W kompozycji doktorskiej pana Mateusza Śmigasiewicza zwraca uwagę przemyślana i konsekwentnie zrealizowana koncepcja formy utworu, urzeka wysmakowana harmonia, „dobarwiona” instrumentacją. Utwór jest swoistą syntezą szeroko pojętej minimal music (z elementami repetytywności), elementów spektralizmu oraz cech harmoniki i kolorystyki, a także „falowań” narracji, kojarzących się z impresjonizmem. W partyturze obserwujemy czytelne zagęszczanie i rozrzedzanie ruchu, wpływające na stopniowe narastanie i zanikanie ekspresji. Efektem wzbogacającym kompozycję jest „rozstrajanie” współbrzmień z użyciem ćwierćtonów i płynne zmiany składników akordowych na dłuższych przestrzeniach. Partytura sporządzona jest czytelnie i profesjonalnie, choć dyrygentowi przydałyby się na pewno „numery” lub „litery” oraz zaznaczenie początków wyróżnionych w opisie segmentów – części składowych formy. Poszczególne segmenty są zróżnicowane, kontrastujące, a ich continuum tworzy przemyślną dramaturgicznie „opowieść dźwiękową”. Od taktu 443 w utworze następuje interesujący segment, niezwykle „wysmakowany” harmonicznym, stanowiący powolne zamieranie (wygaszanie) muzycznej akcji w orkiestrze, po czym autor dodał drugą codę, w której same instrumenty solowe kończą swoją akcję w utworze.

Pewną słabością utworu jest być może nadużywanie długich fragmentów o tej samej fakturze i z wykorzystaniem tego samego pomysłu (np. str. 50-60), ale z drugiej strony jest to zgodne z koncepcją utworu, przedstawioną w opisie dzieła i zrealizowaną

przez twórcę. Być może rozmiary czasowe utworu mogłyby być trochę mniejsze dla łatwiejszej percepcji przez dzisiejszego, niecierpliwego słuchacza.

Opis dzieła

W opisie dzieła, liczącym 35 stron, kompozytor zawarł rozważania nad stylistyką i techniką kompozytorską oraz szczegółowo opisał i przeanalizował swoją kompozycję. Początkowy rozdział dotyczy założeń twórczych, kompozytor rozważa pojęcia „nowości” oraz „inności” w muzyce, odwołuje się także do teorii czasu muzycznego Gerarda Grisey’a oraz prezentuje definicje procesu i parametru w muzyce, przyjęte w pracy. Drugi rozdział jest poświęcony samemu utworowi i jego narracji. Kompozytor omówił w nim organizację materiału - ruchome struktury wraz z założeniami ich mechaniki oraz rytmikę, formę, kolorystykę wynikającą z instrumentacji – tu szczegółowo scharakteryzował znaczenie brzmienia poszczególnych instrumentów dla uzyskania w utworze konkretnych efektów kolorystycznych. W trzecim rozdziale twórca dokonał szczegółowej analizy całego utworu i jego dziewięciu składowych segmentów, używając pojęć przyjętych w początkowym rozdziale. Podczas czytania tych analiz nieodparcie przychodzi na myśl porównania utworu do zjawisk przyrody, opisywanych za pomocą pojęć fizyczno-biologicznych. W zakończeniu pracy kompozytor dokonuje autorefleksji nad podjętymi decyzjami twórczymi i ich potencjalnym rezultatem. W opisie dzieła zwraca uwagę bogaty, profesjonalny i komunikatywny język wypowiedzi oraz udana, choć niewątpliwie skomplikowana w odbiorze, próba wyjaśnienia teoretycznych inspiracji autora oraz podjętych podczas tworzenia utworu *Arc* decyzji artystycznych.

Konkluzja

Na podstawie przeanalizowania przedstawionej kompozycji ***Arc na akordeon, klarnet, wiolonczelę i orkiestrę*** oraz jej opisu stwierdzam, że praca doktorska pana Mateusza Śmigasiewicza jest „oryginalnym dokonaniem artystycznym” i spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).

Marcin Kopczyński